

Nr 20

Skatteutskottets betänkande i anledning av motioner angående företagsbeskattningen.

Motionerna

I detta betänkande behandlas motionerna

1973:402 av herr Wååg m. fl. (s) vari hemställs

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att det på lämpligt sätt, t. ex. genom företagsskatteberedningen, utreds hur nu gällande skatte- och förmånssystem för företagen kan utnyttjas av företag av olika storlek och kategori samt att förslag utarbetas till åtgärder för att skatte- och förmånssystemet gentemot företagen skall få en rättvis verkan,

1973:562 av herr Bohman m. fl. (m) vari hemställs

att riksdagen hos Kungl. Maj:t anholder att företagsskatteberedningen erhåller i uppdrag att snabbutreda frågan om extra skattelättnader för nystartade företag i enlighet med vad som förekommer i andra länder,

1973:1008 av herr Brundin m. fl. (m) vari hemställs

att riksdagen hos Kungl. Maj:t anholder att företagsskatteberedningen får i uppdrag att utreda frågan om en avveckling av dubbelbeskattningen av svenska aktiebolags och svenska ekonomiska föreningars vinster efter de riktlinjer som framförts i motionen,

1973:1026 av herr Hovhammar m. fl. (m,c,fp) vari hemställs

att riksdagen hos Kungl. Maj:t anholder om införande av särskilda skatteregler till stöd åt nyföretagande i enlighet med vad som anförts i motionen,

1973:1041 av herrar Levin (fp) och Annerås (fp) vari hemställs

att riksdagen hos Kungl. Maj:t anholder om förslag till lag om progressiv företagsbeskattning,

1973:1074 av herr Wijkman m. fl. (m, c, fp) vari hemställs

att riksdagen beslutar att skattefrihet skall beviljas sådana bidrag från den enskilda företagsamheten som avser Tekniska museets verksamhet.

Beträffande motiveringen till det ovannämnda yrkandet i motionen 1973:562 hänvisas till motionen 1973:241.

Direktiven för företagsskatteberedningen

Enligt direktiven för företagsskatteberedningen (Fi 1970:77), som har i uppdrag att göra en översyn av företagsbeskattningen m. m., skall utredningen pröva huruvida den nuvarande avvägningen är den riktiga

mellan å ena sidan möjligheten till vinstreglerande dispositioner genom bl. a. förmånliga av- och nedskrivningsregler och å andra sidan storleken av den vinstbeskattning som träffar företagen. Utredningen är oförhindrad att överväga även andra konstruktioner inom nettovinstbeskattningens ram, där behovet av konsolidering och stimulans till realkapitalutbyggnad avvägs mot önskemålet om rörlighet och risktagande. I anslutning härtill skall också undersökas om de existerande av- och nedskrivningsreglerna har några selektiva, från struktur- eller allokeringssynpunkt mindre önskvärda verkningar. De konsekvenser beskattningssystemet har för företagsstruktur, investeringsurval och resursanvändning skall vidare studeras. Också de skilda förhållanden, som råder mellan familjeföretag och företag med spritt ägande i fråga om möjligheterna att tillgodogöra sig avkastningen av företagets verksamhet, skall uppmärksammas. Utredningen skall dessutom söka utröna i vad mån beskattningsreglerna kan sägas stimulera familjeföretagens ägare att överlåta sina företag till de stora koncernerna och därigenom tillgodogöra sig en under företagets livstid ackumulerad vinst i form av kapitalvärdestegring.

Enligt direktiven skall utredningen bl. a. pröva frågan om avdragsrätt för avsättningar för täckande av garantirisker.

Nettovinstbeskattningen med tillhörande av- och nedskrivningsregler skall också granskas från stabiliseringspolitisk synpunkt. I samband därmed framhålls i direktiven att de nuvarande liberala av- och nedskrivningsreglerna tenderar att förstärka likviditeten hos företagen framför allt i högkonjunkturlägen, eftersom det är i sådana situationer som företagens investeringar och bruttointäkter brukar vara högst.

Utredningen skall också överväga att i utjämnande syfte åstadkomma temporära insättningar av vinstmedel på spärrkonto. I direktiven framhålls att systemet med konjunkturinvesteringsfonder har en så väsentlig roll i stabiliseringspolitiken att det inte bara bör bibehållas utan också om möjligt byggas ut. Även lagerinvesteringarna bör mer effektivt än för närvarande inordnas i systemet. Möjligheterna att använda investeringsfondssystemet för andra ändamål, t. ex. att främja forskning, skall också undersökas. I samband därmed skall utredningen pröva om några fördelar i form av överskådlighet och enkelhet i tillämpningen kan vinnas genom att de skilda regelkomplexen för olika slag av fondinstitut vid beskattningen samordnas och sammanförs.

Vidare skall övervägas att komplettera nettovinstbeskattningen med rörliga bruttoskatter, som kan användas i stabiliseringspolitiskt syfte, i första hand investerings- och arbetsgivaravgifter. Utredningen skall bl. a. undersöka verkningarna av dylika avgifter från olika synpunkter, såväl stabiliseringspolitiska som strukturpolitiska, och utreda hur ett system med rörliga avgifter bör konstrueras för att ge största möjliga handlingsfrihet inom den ekonomiska politiken utan att därför i icke acceptabel utsträckning störa företagens planering.

En första uppgift är att i möjligaste mån söka kartlägga de fördelningspolitiska verkningarna såväl av den nuvarande företagsbeskatt-

ningen som av de förändringar härav som kan komma att föreslås. I utredningsuppdraget ingår vidare att kartlägga hur företagsbeskattningen verkar i olika företagsformer och i företag med skilda förutsättningar i fråga om lönsamhet, produktivitetsutveckling och marknadsläge.

Utgångspunkten för utredningens överväganden i fråga om utrymmet för privat förmögenhetsbildning bör vara att företagsbeskattningen, sedd tillsammans med övriga komponenter i skattesystemet, bör bidra till en jämnare och mera rättvis fördelning av inkomster och förmögenheter. Särskilt angeläget är att utforma företagets beskattning så, att den inte gynnar uppkomsten av stora förmögenhetskonzentrationer och därmed motverkar strävandena till en minskad koncentration av ekonomisk makt i enskilda händer. Vidare skall en avvägning göras mellan de fördelningspolitiska målen och företagsbeskattningens funktion att möjliggöra en fortsatt utbyggnad, tillväxt och nyetablering av företag med beaktande inte bara av de traditionella formerna för kapitaltillskott i företagen utan också av de nya institutionella sparandeformer, som är under framväxt eller kan tillkomma. Vid sitt ställningstagande skall utredningen ta hänsyn även till de effekter på kapitalavkastning och förmögenhetsutveckling som uppkommer för företagets ägare vid varierande utdelningspolitik genom beskattningen av fysiska personers inkomster, förmögenheter och kapitalvinster. Därvid skall beaktas önskvärdheten av att uppnå likartade effekter i fråga om kapitalavkastningens beskattning oberoende av företagets ägarstruktur och deras associationsform. Inte minst familjeföretagens situation bör uppmärksammas.

Möjligheterna att inom investeringsfondssystemets ram åstadkomma avsättningar av särskilt goda företagsvinster för investerings- och utvecklingsändamål skall också undersökas. Sådana avsättningar skall ha det dubbla syftet att dels stabilisera löne marknaden och dels skapa resurser för företagets fortsatta tillväxt.

Enligt direktiven skall utredningen eftersträva att åstadkomma så enkla och lättillämpliga beskattningsregler som möjligt. Det bör emellertid också beaktas att det för närvarande i viss utsträckning förekommer att aktiebolagsformen använts av vissa företagare för att vinna icke avsedda lättnader vid beskattning, bl. a. genom möjligheten att driva verksamhet i s. k. enmansbolag samt genom handel med s. k. förlustbolag.

Även frågan om friheten från inkomst- och förmögenhetsskatt för vissa stiftelser skall tas upp till prövning. Möjligheten att bilda skattefria stiftelser kan i många fall medföra ett avsevärt skattebortfall för det allmänna, som framstår som otillfredsställande i sådana fall då företag helt eller delvis ägs av stiftelser. Utredningen skall i detta sammanhang överväga om den ändamålsbestämning som för närvarande gäller som villkor för skattefrihet är lämplig. Det kan ifrågasättas om inte villkoren bör göras snävare mot bakgrund av den utveckling samhällets verksamhet numera fått på hithörande område. Vidare bör såsom ett nytt villkor för skattefrihet krävas att stiftelserna ställs under offentlig tillsyn i någon form.

Utredningens överväganden innefattar också ett ställningstagande till frågan huruvida motiv alltjämt föreligger att behålla nuvarande skillnad i skattebelastning vid den statliga inkomstbeskattningen mellan aktiebolag och flertalet ekonomiska föreningar. Vidare bör den nuvarande avdragsrätten för kommunala utskylder avskaffas för nämnda skattskyldiga.

Slutligen ingår i utredningsuppdraget att pröva med vilken grad av frihet i förhållande till viktigare avnämare- och leverantörsländer företagsbeskattningens höjd och utformning kan fastställas mot bakgrund av önskemålet om fortsatt konkurrenskraft och tillväxt i näringslivet. Likaså skall utredningen beakta de resultat som kan komma att uppnås inom olika organ för harmonisering av företagsbeskattningen i olika länder.

Utskottet

I detta betänkande behandlar utskottet bl. a. motioner, som innehåller yrkanden om utredning av vissa frågor rörande företagsbeskattningen. Sälunda begärs i motionen 1973:402 utredning hur gällande skatte- och förmånssystem för företagen kan utnyttjas av företag av olika storlek och kategori samt förslag till åtgärder för att åstadkomma rättvisa mellan företagen i detta hänseende. I motionen 1973:1008 hemställs att företagsskatteberedningen får i uppdrag att utreda frågan om avveckling av dubbelbeskattningen av svenska aktiebolags och ekonomiska föreningars vinster, och i motionen 1973:1041 begärs förslag om progressiv företagsbeskattning i syfte att underlätta familjeföretagens kapitalanskaffning. Frågan om skattelättnader för nystartade företag har uppmärksamats i motionerna 1973:562 och 1973:1026. I den förstnämnda motionen yrkas att företagsskatteberedningen får i uppdrag att skyndsamt utreda frågan om extra skattelättnader för nystartade företag, och i den sistnämnda motionen hemställer motionärerna om särskilda skatteregler för sådana företag.

Av den föregående redogörelsen för direktiven för företagsskatteberedningen framgår, att beredningen i möjligaste mån skall söka kartlägga verkningarna av den nuvarande företagsbeskattningen. Beredningen skall vidare — med bibehållande av principen om nettovinstbeskattning samt med beaktande av företagsbeskattningens inriktning på stabiliserings-, tillväxt- och fördelningspolitiska mål — ta ställning till avvägningen mellan nettobeskattning och andra skatteformer av typ produktionsfaktorskatter samt föreslå de ändringar i fråga om bl. a. olika former av vinstreglerande dispositioner, beskattningens höjd och fördelning mellan företag och delägare, som beredningen anser erforderliga. Det är således ett synnerligen omfattande utredningsuppdrag, som företagsskatteberedningen fått sig förelagt. Hittills har utredningen jämsides med mer långsiktiga och tidskrävande utredningar inriktat sig på att undersöka och utarbeta förslag till åtgärder för att förhindra olika former av skatteflykt. Såvitt utskottet kunnat finna kommer samtliga de i motionerna berörda frågorna att bli föremål för överväganden under det fortsatta utredningsarbetet. Med hänsyn härtill anser utskottet sig inte ha anledning tillstyrka

skrivelseyrkandena i motionerna 1973:402, 1973:562, 1973:1008, 1973:1026 och 1973:1041 och avstyrker således bifall till desamma.

Utskottet behandlar i detta sammanhang också motionen 1973:1074, vari yrkas sådan ändring av lagstiftningen, att bidrag från enskilda företag till Tekniska museet blir skattefria. Som motivering för yrkandet anföras bl. a. att svårigheterna att erhålla bidrag till museet från näringslivet successivt ökat under senare år.

Tekniska museet är en stiftelse till vilken utgår statligt driftbidrag. Enligt den stat som fastställts av Kungl. Maj:t för innevarande budgetår täcker statsbidraget mer än 75 % av utgifterna för driften. Inkomsterna i övrigt härrör främst från entré- och visningsavgifter samt bidrag från näringslivet och museets vänförening.

Riksdagen har nyligen på förslag av kulturutskottet (KrU 1973:6) tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag (prop. 1973:1, bilaga 10 punkten B 40) om bidrag till Tekniska museet för budgetåret 1973/74 med 2 160 000 kr., vilket innebär en höjning av bidraget i förhållande till innevarande budgetår med 201 000 kr.

Utskottet vidhåller sin tidigare i olika sammanhang uttalade uppfattning att erforderligt stöd till allmännyttiga ändamål bör lämnas i form av direkta bidrag av allmänna medel och inte genom lätnader vid beskattningen. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet bifall till motionen 1973:1074.

Utskottet hemställer

- att riksdagen avslår
- 1. motionen 1973:402
- 2. motionen 1973:562
- 3. motionen 1973:1008
- 4. motionen 1973:1026
- 5. motionen 1973:1041
- 6. motionen 1973:1074.

Stockholm den 10 april 1973

På skatteutskottets vägnar
ERIK BRANDT

Närvarande: herrar Brandt (s), Engkvist (s), fru Holmqvist* (s), herrar Kristenson (s), Josefson i Arrie (c), Wärnberg (s), Larsson i Umeå (fp), Carlstein* (s), Sundkvist (c), Wikner (s), Nilsson i Trobro (m), Westberg i Hofors (s), Hörberg (fp), Björk i Gävle* (c) och Söderström (m).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

Reservation

av herrar Nilsson i Trobro (m) och Söderström (m), vilka – under återopande av innehållet i motionerna 1973:562, 1973:1008 och 1973:1026 – ansett att utskottet under punkterna 2–4 bort hemställa att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär, att motionerna 1973:562, 1973:1008 och 1973:1026 överlämnas till företagsskatteberedningen (Fi 1970:77) för övervägande.

Särskilda yttranden

1. av herrar Josefson i Arrie (c), Larsson i Umeå (fp), Sundkvist (c), Hörberg (fp) och Björk i Gävle (c):

Utskottets uttalande att erforderligt stöd till allmännyttiga ändamål bör lämnas i form av direkta bidrag av allmänna medel och inte genom lätnader i beskattningen finner vi inte nu anledning att ta ställning till. Vi har tidigare i denna fråga deklarerat vår uppfattning att lätnader i beskattningen bör kunna användas för att stimulera gåvor till bl. a. religiösa och ideella organisationer. På grund av att de i motionerna upptagna spörsmålen kommer att behandlas av tillsatt utredning har vi biträtt yrkandet om avslag på motionerna.

2. av herrar Nilsson i Trobro (m) och Söderström (m):

Moderata samlingspartiet har i andra sammanhang krävt skattefrihet för religiösa och ideella organisationer. Någon särbehandling av bidrag till Tekniska museet i enlighet med vad som sägs i motionen 1973:1074 är därför inte erforderlig. Vi vill dock även i detta sammanhang påpeka att erforderligt stöd till allmännyttiga ändamål inte endast bör lämnas i form av direkta bidrag av allmänna medel utan även genom lätnader vid beskattningen.